НА СТАНЦІЇ

На десять кроків усе поринало в чорну глибину.

Сторож на лінії, Григорій, як не придивлявся, як не жмурив око: нічого не було видно, навіть вагони, що стояли біля депо, і ті кудись пропали. Станція розляглася високим бугром серед степу. До маленького повітового міста було 10 верст, навколо степ, та ще близько село.

А треба вартувати добре.

Григорій прислухався. Не чути нічого, тільки торохтять цупкі стебла трав об рейки та йде полохливий згук туди, аж за семафор.

Недавно, з місяць тому обікрали вагони, дрімати не можна.

Ніч затулила вогні, накинула прозорої сажі на все і заснула, і Григорія хилить... Так стоїть, стоїть, поставить ґвинтовку і закуняє. Замерещиться щось, прокинеться, обдивиться біля себе, нагострить вухо...

Тихо. Хмари попритулялися міцно одна до другої, хоч-би одній зірці дали глянути сюди...

— Хіба зайти в будку!—Подумав.—Та й закурю, мабуть, там!

Повернув, пройшов через одну лінію. Під ногами зашарудів" пісок, дмухнув боязко морською вогкістю. Пролетіла якась птиця, шарпнула і зникла в темряві.

В будці було світло. На лаві сиділо два дядьки. Один схилився і дрімав, а другий обіперся об телефон і щось читав, сонно бігаючи стомленими очима по папері...

— А, це ти Григорій!—Посунувся і дав йому біля себе місце.—Нічка, брате, на славу вдалася, скажу тобі. Теплинь! Мабуть, дощ буде.

— Де там гарна... Замазало все, так що й перед очима не побачиш. Та ще й наче хтось нарочито взяв та й замазав очі медом. Так солодко, а вії стуляються, стуляються. Не втерпиш: поставиш біля себе дрючка й куняєш. Нахилишся раз, другий, а потім почне вздріватися. Прокинешся, походиш... Скверна, братішка, служба...

Григорій одірвав паперу, насипав дрібненької махорки і з смаком затягнувся.

— А як твоя жінка?

— Та!—неохоче махнув рукою.

— Ти розкажи, що там трапилося, бо вже пройшло, мабуть, місяць, а я нічого й досі дотепно не знаю.

Григорій любив розказувати своє горе...Впевнившись, що той не глузує з нього, він усівся на лаві й почав:

"Ну, слухай! Ти знаєш мене здавна: я такий чоловік—нить, не п'ю; на службі ні в чому поганому не замішаний. Вдача моя така: як зо мною по-люд-ськи, то й я нічого. От, мене лиха година одного разу й загнала випити.

Пішли ми на село цілим табором.

Там випили по склянці. А хлопцям мало,—всі молоді, здорові,— кричать та й кричать: дайош і край!

Мені не хочеться пити. А хазяїнові, тому старому відьмакові, хочеться більше заробити. Все запрошує та наливає.

Я присунувся ближче до хлопців. І на вухо пошепки:

— Давайте, — кажу, — налякаємо цьйго діда, цю сатану кислооку.

Згодилися. Один п'янюга, Хведір, все одмахувався: як так, каже, я вам зробив рекомендацію, а ви підіймаєте чорт-зна-що; ніколи каже не піду з сторожом,— найпаскудіший народ.

Я не послухав. Устав із-за столу.

— Ти!—говорю—кислоокий чорте, заарештований. Ми з чека боремося з самогоненієм.

Дід злякався: нижча губа одвисла й зморщилася, як у старої кобили, а борода труситься; а сам шепоче т'аке, що й не розбереш.

Сильно злякався. Нарешті:

— Помилуйте, старого! Це не я, а моя донька!

— В тебе є й донька! — гримнули всі разом.— А ну її сюди! Що воно за краля!

Багато з нас були тут уперше. А старший шепоче.

— Вона, вона, діти, гонить самогон. Я вже радив: кинь, кажу, роби що друге, так ні, не хоче!

Я подивився на нього. Як побачив, що плаче, жалко стало. Хотілося втішити діда.

— Нічого, старина, ми тебе не займемо!

Тільки говорив, коли входить вона сама Як побачив, так і затьохало в грудях. Очі в неї, як дві тернинки: чорні, аж горять, а на щоках:—плями червоні.

Вона теж видно злякалась, бо все на виду міниться: то почервоніє, як грушевий лист в-осени, то пожовкне, тільки губи горять.

Ввійшла й до мене зараз:

— Ви кажете, що агент по борбі з самогонкою? Я сам не свій: вразила бистро, язик затягся кудись

аж під печінки

Я, я!, — насилу вимовив.

— Так чого-ж ви дивитесь? Забирайте мене на станцію. Арештовуйте. . А ви чого, батю, витріщилися, як баран на аптеку, ідіть з цієї хати... ви всі вийдіть у ту он хату. Товариш агент допит зніматиме.

"Це як раз улопався!" думаю, бо знав, що не я з неї писатиму протокола, а вона з мене.

Так і було. Як тільки спорожніла кімната, вона впялася в мене своїми циганськими очима. Ніколи гаке зо мною й не бувало, як тоді: наче хто ножем розрізав груди й вийняв серце, і після того тільки щемить на тім місці По шкурі сироти понабігали наче хто пшона під неї насипав.

Погано. Вночі один стоїш біля вагонів і ніякого чорта не боїмся, а тут і світло, і в кімнаті перед тобою баба, а охляв, наче побитий.

— Так ви прийшли розорити мене!

Я мовчу, чую тільки, як крига лягла біля серця, та ще зробилося холодніше.

— Чого ви мовчите? Чи може ви брешете?

А я доти був не дуже ласий до дівчат і не любив з ними гаяти часу. А тут хочеться слухати й слухати. Голос, знаєш, такий солоденький. А в очіх така туга, що ніякими словами не перекажеш, аж за нутро хватає. Ну, думаю, це вона на вудочку берьоть,—не піддамся.

— Ні, я справжній агент! Може налякав, так моя служба така! Вас я арештовую!

Ввійшов у ролю, а до того ще й оп'янів. Чомусь здалося, що я мав револьвер,—хотів його витягти. Пощупав і біля пояса, і в кешені,—немає. Тоді тільки згадав, що я його не мав ніколи. Соромно стало, бо вона помітила, що я робив.

Завмер,—не говорю ні слова, злий став до безкраю. * На її губах—єхидна посмішка: на, мовляв, з'їж дулю.

Так і хочеться їй дати в саму морду. Стримую себе. А вона, як кинеться мені на груди, як заверещить:

— Ой, помилуйте, ніколи більше не буду.

— Батю, неси сюди димку! Вип'єм. Потім, як зарегочеться, як заллється,—за здоров'є цієї тюті— і показує на мене пальцем.

Регіт. Сміх. Той Хведір, що перелякався, хоч переполох виливай, тепер сміється теж. Одному мені не по собі. Коли повсідалися, я встав шукати шапки,--нема ніде. До неї, питаю,—а вона облизується після закуски, та язика мені показує.

— Не шукайте товаришу агенте, я заховала! Сів, знову, насупився. Дивимося один на другого,

як середа на п'ятницю. Пішли балачки, я один тільки осторонь сиджу та мовчу.

Не счувся, як хлопці вже встають, дякують і ру— " шають додому.

Вона до мене:

— Ви не розсердилися? Не треба, бо я так налякалася, що й досі не прийду до нам'яти. А я вас не образила. Пийте!

Я відмовляюся, тío й так перед очима метелики літають.

— Григоріє, пий та ходімо, бо вже за північ! Випив, встав і захитався.

— Зоставайтесь у мене! Я вам постелю тут на лаві. А то ви не доберетеся додому.

Саме тоді була весна. Садки тільки що почали цвісти, дороги були сухі, але по рівчаках стояла ще дощова вода. Звичайно такий непривичний, як я, аби забрався в рівчак, то купався-б там до ранку.

— Ну, куди вже тобі йти. Зоставайся тут!—бачучи, як я оп'янів, кажуть мені хлопці, моргаючи на неї.

Зостався.

Вона справді постелила, ще й накрила простирадлом, як удома. Сіла, торкає раменом і розпитує, де я служу, за яку платню.

Як я сказав, що служу сторожом на лінії, вона аж засміялася і більше нічого не розпитувала: пішла спати. За стіною вона шепотілася про щось з батьком.

Потім погасили лямпу й я заснув..."

Григорій подивився у вузеньке вікно і, захоплений спогадами, думав. Задзюрчав телефон, стрілочники кинулись і вискочили до стрілки. Залізо брязкотіло й рейками котився чугунний шелест.

— Восьмий! На першу путь!

Здалеку наближалися очі паротягу й доносилося шкварчання підшипників. Цокотіли ближче й ближче об гайки колеса. Потім промайнув струнký, високий паротяг, облитий паром, трохи захекався і, проїхавши, став біля станції. Від будки йшов золотенький тремтливий світ і догонив лихтаря, що майнув червоним оком на останньому вагоні. Чергові йшли назад, до будки.

— Ну далі говори! От баба! Григорий скосився вовком і зле викинув: "Чорт, а не баба! Далі? І далі-ж так. Прокинувся

вранці, вдягся. Мене вже кличуть снідати. На похміллі, в роті погано... Пішов, поздоровкався. В кімнаті чисто, прибрано.

Батько її сідає за стіл, надувся, як чиряк, хреститься й на мене позирає з-під лоба. А я тут у нас і забув як то христитися. Сідаю й зараз шамать.

Старий до мене:

— Ви-б може перехрестилися. Без бога—ні до порога.

— Я, діду, без бога.

Він похнюпився і ні разу після того не подивився на мене.

А вона запрошує:

— Беріть пирожків, намазуйте маслом... Я вже й до церкви сходила й за вас помолилася.

Зніяковів трохи, —соромно стало за вчорашнє. Такі гарні люди, а я так з ними. Поглядаю на неї скоса, щоб вона і не помітила. Одіта вона по святковому й не так, як одягаються на селі, а скоріше На панський манер. Іще красивіша зробилася, ніж учора: зачісана, припудрена, як на бал.

— Я не знаю, як вас зовуть, хоч вже й знайомі, мене Шурою. Я колись училася в гімназії, а мій батя був податний інспектор.

Тоді аж я почув, іЦо попав не в свої сани! Оцей миршавий дідок з панського кодла, а я його узивав кислооким чортом.

Зайорзав я на стільці й мовчу; бо думаю, як ляпну, а воно буде напевно не на місці.

Старий пішов у другу кімнату, а Шура все гомонить. Я думав, що вона мене вподобала... далі сам почуєш.

А я заховався, закохався так, як чорт у стару грушу...

Ну час і додому йти. Вона прохає:

— Ви-ж заходьте!—а як вийшли у двір, а мені треба було йти садком, вона показує на дзиґлика, біля яблоні:

— Отут, як сонце зайде, буду вас виглядати. Пішов додому. Ранок свіжий, гарний. І куди не

повернусь,—скрізь бачу Шурчини очі; і роса мехтить, як вони. Розстібнув коміра й йти не хочеться додому. А як прийшов на станцію, зараз до Хведора.

— Хто,—кажу,—ота самогонщиця?

Хведір мазнув язиком губи, аж мені в середині стало гірко.

— Що не одв'яжешся? То, брат, з благородних.

— А чого-ж вона самогонку гонить?

— Час такий, благородним треба чимсь заробляти. Хто був усім, той став нічим. Тільки бережись, а то вона виведе тебе в люди!

Доскіпувався, допитувався в нього, чому саме,— так і не сказав.

А я, бідолага, як унадився—кожну ніч там пропадаю, ще не посиніло на дворі, а я вже там.

Ну, проваландався так, мабуть, з місяць, а Потім задумав одружитися. Тільки самогон шкодить.

— Шуро!—кажу.-—Покинь його гонити! Хіба гарно дивитися, як обригають тобі всю долівку.

— Та я вже покинула!—і ну мене цілувати, як вогнем обпікає.

А я навпростець до мети.

— Шуро! Давай поберемося! Вона засмутилася.

— Ох, не хотіла я шлюбу так рано-бо, та люблю брати тебе дуже. Тільки мій папаша чоловік бого-вірний, та й сама я не шлюха й не безбожниця— даю тобі згоду на шлюб, коли повінчаєшся.

Почухав за вухом,—хлопці сміятимуться. А що мені робити? Повінчаємося. Нехай піп справить комедію зайвий раз.

— Згода!

За вечерею порішили так: справити весілля другої неділі. Так і зробили.

Соромно було після того ходити на лекції. Ніколи раніш не пропускав, а то, щоб не дивитися в очі, перестав ходити.

А після мого одружіння обкрадають й обкрадають вагони все частіше й частіше.

Я того й не помічав, що вона випитує в мене.

А одного разу, ото саме тоді, як підстрелили одного нальотчика, так мені Шурочка завдала жару:

— Як вам не соромно л;сдей убивати! Де ваша совість, де ваш бог?

Одне слово, сказилася жінка. Глянув я на неї тоді: справжня зміюка, аж шипить. Що робити? Кажу: —

— Покину я сторожувати?

—* Кидати не треба. З чого-ж ти будеш жити. Людей не треба убивати.

— А як доведеться... Я-ж охраняю державне майно.

Почала моя жінка плакати:

— Якби знала ніколи-б не виходила за душогубця.

Не стерпів, вискочив з хати. А як охолонув, почав міркувати:

— Якби, думаю, не хотіла, щоб убивав, то настояла, щоб покинув службу, найшов-би що робити. А то щось не ладне.

Надвечір нагодився Микола. Хвалюсь йому. Все говорю, всю душу розкриваю. Він слухав, а потім:

— Знаєш, Григоріє, твоя жінка в компанії з тими нальотчиками. Вона-ж випитувала в тебе. Постеж за нею!

Залишився сам. Невже правда? А треба прислі-дити. Я пригадав, що в Шурки є залізна шухлядка в скрині (як я раніше не догадався подивитися), а жінка мені забороняла лазити до її скрині і ключі в не'Г.

... Проходить кілька днів. Підходить моя черга вартувати. Я до Миколи, щоб він за мене постояв. Той згодився.

А я вийшов з хати, попрощався з жінкою, але до вагонів не пішов, а став за деревом у садку.

Лі

— Не може-ж буть, щоб вона була сама. їх мабуть ціла шайка!

Коли так і є. Йде мужчина, тихенько насвистує. Вона як зачула, його кроки, вибігла назустріч і повела його в хату.

Я бігом до вікна, притулився до скла й слухаю. А та хатка, де я живу, невеличка: дві маленьких кімнати з кухнею. Вони сіли вдвох на моєму ліжкові, я бачив, на моє щастя не зовсім засуното було занавіску. Дивився недовго, бо Шурка встала й затягла занавіску.

— Жорж!—обзивається до того мужчини, стоячи біля вікна, так, що й я почув.—Ходімо посидимо на піддашках. Мого йолопа не буде цілу ніч.

Я затремтів, ледве не вскочив у кімнату та не дав їй в зуби. Та подумайте: це-ж було кожної ночи, як мене не було вдома, кожної ночи отой босяк спав, сидів з моєю жінкою. Обдурювали мене!

... Я. як почув, що вони підуть сидіти туди, сам у ту-ж мить, біля стінки, та під піддашки. А у мене під піддашками є дверці, раніш хтось курей заганяв туди. Заліз. Там воняє, смердить, мені сидіти погано. Коли це йдуть вони: дошки повгиналися, заскрипіли.

Я стримую себе, щоб не кахикнути, не чхнути. Жорж розпитує про вагони й каже:

— Ще раз полататься, а тоді можна й переїхати. Заживемо з тобою, Шурочка, як птиці небесні!

Далі—поцілунки... А потім — на дворі обридло сидіти, пішли в хату. Засунули засов.

Я виліз. Не знаю, як приступити до діла,—звязала вона мені руки. Знаю, що я для неї машинка, а от не можу донести начальнику станції, або в Д П.У.

Шалався цілу ніч, під ранок приходжу. Вона мене зустрічає, ласково так посміхається. А в мене мороз іде по тілі,

— Треба подивитися в шухлядку. Лякати не треба, а то втече.

Послав її до своєї тітки, за салом, а сам відімкнув скриню, та сокиру в руку й хряснув по покришці, аж застогнала та скринька.. А там золото: браріети, персні... всього.—Де-б вона набрала: голу-ж брав, як бубон? Я хутенько загорнув у хустку,—під паху підкинув і мерщій замкнув скриню, розбиту шухлядку викинув під східці, а сам на вокзал. (Жінка й Жорж переводили крадений товар на золото).

Забрав з собою двох агентів Д.П.У.

Прибігли до хати.

В хату.

— Нема нікого. І в тітки немає.

— Втекла, видко, піддивилася в вікно, або що! Нема й по цей день"...

Григорій тяжко зітхнув.

— Засидівся я з вами, хлопці! Треба подивитися, мо й справді хто біля вагонів вештається! Ніч темна...

Григорій хрипко засміявся, скинув на плече ґвин-товку й вийшов.

На лінії та-ж самісінька тиша. Від морського піску, що був на насипу, йшла солодка вогкість,

Похмура пітьма ріденько крапотіла. Згодом почав лити літній дощ.

Григорій зайшов між двох ешалонів і став.

І раптом, якась чорна фігура промайнула між вагонами.

— Стій! Хто? Стріляти буду!

— Свої!—і слідом за словами біля вуха— щось про-дзюрчало і зараз заглушилось револьверним пострілом.

— Стій!

Постать, почувши другий оклик, побігла хутчіше. Григорій проліз під вагоном, націлився й вистрелив. Постать упала.

Постріли почули стрілочники й прибігли з ли-хтарем.

Хтось стогнав. Вони всі рушили, прямуючи на голос. І тоді-ж у степу заторохтіли колеса.

Лихтарик мляво, ліниво нащупував постать. Спочатку побачили лише чорну кучу, а потім з неї виділилася людина, що корчилася по насипу від болю. Жінка кинула на лихтарик змучені очі і, злякавшись світу, знову їх затулила.

Григорій стояв, байдуже дивлячись на неї.. І враз, наче щось згадав, кинувся за рейки.

— Втекли!

Жінка розплющила очі і, нервово засміявшись, проказала..

— Не наженеш! Ой,—і почала ще дужче корчитися й кричати.

Стрілочники мовчки пішли назад до будки. Ішов теплий літній дощ.